

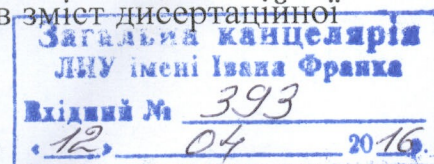
ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Гладія Василя Івановича
**«Місцеве самоврядування як ресурс політики євроінтеграції:
досвід Вишеградської групи та перспективи для України»,**
подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за
спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Актуальність обраної Гладієм Василем Івановичем проблеми наукового дослідження зумовлена як нагальними потребами політичного порядку денного в Україні, важливим аспектом яких є реформа децентралізації, так і вимогами Європейського Союзу щодо відповідності політичного процесу країни низці критеріїв демократичного розвитку. В сучасних умовах система побудови інститутів місцевого самоврядування перетворюється на потужний чинник євроінтеграції, який може поживавити або загальмувати даний процес.

Внесені пропозиції щодо змін у Конституції України у 2014 р. фактично ознаменували європейський формат політичного розвитку, окреслили вектори демократичної трансформації системи побудови влади на місцях. Існуюча до сьогодні система має важку структуру, містить низку анахронічних елементів, які блокують активність місцевої громади. Саме тому на часі є створення системи максимального залучення громади та її потенціалу до вирішення проблем регіону. У свою чергу така європейська практика формування та розподілу повноважень сприятиме не лише якісним змінам у політичній системі України, але і стане потужним ресурсом євроінтеграційного процесу.

Науково-практичну цінність дослідження зумовлює її виконання в рамках держбюджетної теми Навчально-методичного і наукового центру політичних та євроінтеграційних досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника «Євроінтеграційний вибір України: історія, політика, перспективи» за номером державної реєстрації 0109U001413.

Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що Гладій В. І. самостійно розробив та науково обґрунтував зміст дисертаційної

роботи. Добір адекватної темі методології політологічного дослідження дозволив здобувачу дати науково обґрунтовану відповідь на складні теоретичні питання, загалом успішно реалізувати мету і завдання наукового дослідження, окреслити його об'єкт та предмет. Варто відзначити оптимальну структурованість роботи, архітектоніка якої вибудована у безпосередній залежності від визначених мети і завдань.

У дисертації не лише достатньо повно висвітлено зміст проведеного дослідження, але й подана наукова новизна отриманих результатів. Зокрема, автор чітко виокремив 10 головних підсумкових положень, які мають наукову новизну (с. 8-11) та водночас свідчать про конкретну практичну спрямованість і значення дисертаційної роботи.

У першому розділі автор проводить ретроспективний аналіз місцевого самоврядування, особливу увагу приділяючи еволюції форм самоврядності на території України (с. 25-27). Внаслідок проведеного дослідження автор вірно, на нашу думку, виділяє ряд чинників, що мали вплив на формування теорії місцевого самоврядування: теорія природних прав людини; поява ідеї суспільного договору як ідеї правління, заснованого на згоді; формування й розвиток концепції поділу влади по горизонталі та вертикалі; теорія громадянського суспільства; теорія правової держави; концепція буржуазного лібералізму (с. 29-30).

Окрім теорій, дослідницька увага також була акцентована на аналізі історично сформованих моделей місцевого самоврядування та їхніх сучасних модифікацій (підрозділ 1.2). Погоджуємося з висновком Гладія В. І., що сутність певної моделі місцевого самоврядування визначається композицією представницьких та адміністративних елементів у політичній системі країни та домінуючими тенденціями централізації або децентралізації (с. 47).

Ретельний аналіз стандартів Європейського Союзу у галузі побудови системи місцевого самоврядування дозволив дисертанту зробити висновок, що законодавство, яке регламентує дану галузь, є одним із самих «молодих». Також відзначається, що безпосередньо ЄС не має певних вимог до побудови

системи місцевого самоврядування. Натомість найповнішу систему стандартів діяльності органів місцевого самоврядування містять документи Ради Європи, серед яких: Європейська Хартія місцевого самоврядування, Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, Європейська Хартія регіональних мов та мов меншин, Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні тощо (підрозділ 1.3.)

Науково обґрунтованим є вибір методології наукового дослідження, в основу якої покладено поєднання принципів синергетики та компаративного аналізу (с. 65-67). При застосуванні принципу системності у вивченні місцевого самоврядування, використана концепція А. Акмалової, коли самоврядування аналізується як єдність територіального, функціонального та інституціонального (с. 68). У роботі вірно, на нашу думку, обрано тип компаративного дослідження – морфологічне, порівняльно-синхронічне, горизонтальне порівняння, що проводилося на двох рівнях – функціональному та інституціональному. Окрім означених методів, які склали основу дослідження, додатково застосовувалися такі: історичний, аксіологічний, герменевтики, інституціональний, економіко-теоретичний та широка група емпіричних методів. Такий мультипарадигмальний підхід дозволив провести якісне дослідження та отримати нові наукові результати.

Здобувач у рамках свого дослідження (підрозділ 3.1) запропонував критерії аналізу процесу конституювання системи розмежувань сфер впливу центральної влади та органів місцевого самоврядування у країнах Вишеградської групи: передумови переходу до децентралізації політичної влади; напрями реалізації органами місцевої влади своїх повноважень та їхні межі; прерогатива формування місцевого бюджету і можливості його використання; механізми впливу на органи центральної влади (с. 91-92). Це дозволило зробити висновок, що спільною рисою реформування в аналізованих країнах стала підпорядкованість кроків реформ загальній євроінтеграційній тенденції, яка визначила вектор зовнішньої та внутрішньої

складових державної політики країн у постсоціалістичний період. Реалізація ж реформ, їхній зміст, інтенсивність мали свою специфіку (с. 113-114).

Характеризуючи роль інститутів громадянського суспільства у функціонуванні місцевого самоврядування в державах Вишеградської групи, спираючись на широку законодавчу базу, дані соціологічних опитувань, аналіз найбільш ефективних зразків взаємодії громадського сектору з органами місцевої влади, Гладій В. І. робить вірні, на наш погляд, висновки, що: рівень громадянської участі у муніципальних справах відображає ступінь довіри до місцевих політиків; укріплення громадянської участі в управлінні суспільними справами допомагає у боротьбі з корупцією на місцях; ступінь громадянської участі корелюється з місцевою ідентичністю; ідентифікація громадянина з певною місцевістю позитивно впливає на реалізацію спільних ініціатив влади і громади (с. 138-139).

Розглядаючи особливості функціонування системи місцевого самоврядування в сучасній Україні (підрозділ 4.1), здобувач, зокрема, робить висновок, що визначальним кроком на шляху інституціональної модернізації місцевого самоврядування є подальше упорядкування системи та структури органів місцевої влади за функціональним принципом. Цей процес надзвичайно складний за своїми соціальними наслідками: очікування звільнення для посадовців, неузгодженість дій парламентарів, протидія опозиційних сил тощо (с. 166). Саме тому наголошується на необхідності подолання дисфункціональних практик місцевих рад, а саме: недосконалості та суперечливості законодавчого унормування; домінування перманентного конфлікту компетенцій; нечіткості розподілу діапазону власних та делегованих повноважень; невідповідності статусу територіальної громади її потенційним функціям (с. 215). На думку Гладія В. І., це пришвидшить євроінтеграційний поступ і створить гарантії автономності місцевого самоврядування.

Висновки і наукові рекомендації, сформульовані дисертантом, цілком відображають зміст проведеного наукового дослідження, вказують на його фундаментальність, свідчать про реалізацію мети і завдань.

За темою дослідження автор одноосібно підготував достатню для апробації кількість наукових публікацій, із них п'ять – у фахових наукових виданнях із політичних наук, включаючи статтю в іноземному виданні. Апробація результатів дослідження відбувалася на міжнародних науково-практичних конференціях (м.м. Київ, Львів, Івано-Франківськ).

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження є очевидним. Вони можуть використовуватись у якості певного підґрунтя для подальших наукових розробок даної проблематики, у навчальному процесі при підготовці фахівців у політичній галузі та в галузі державного управління, а також у політичній діяльності у процесі подальшого пошуку удосконалення механізмів децентралізації в Україні.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами, що висуваються до такого роду робіт. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, кількість яких сягає 373.

Визначаючи в цілому наукову цінність дослідження, слід окреслити побажання та зауваження до його змісту.

Перше. У четвертому розділі дисертації при визначенні специфіки функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні акцент було зроблено переважно на аналіз чинників політико-інституціонального характеру. Проте, на нашу думку, варто було б приділити увагу неінституціональним чинникам, політико-культурним особливостям, які складають тло інституціональних перетворень.

Друге. Характеризуючи перебіг політичного процесу в Україні, переважна більшість науковців наголошує на високому ступені його персоніфікації. Саме тому, на наш погляд, при дослідженні системи місцевого самоврядування в Україні, доцільно було б більш детально

визначити роль провідних політичних акторів у її подальшому реформуванні на засадах децентралізації.

Третє. Досліджуючи інститут місцевого самоврядування як інструмент політики європейської інтеграції України, автор приділяє значну увагу недемократичним політичним практикам, які зумовлюють реверс демократичних перетворень, гальмують процеси децентралізації в країні. Тому, на нашу думку, було б доречно більш чітко визначити шляхи подолання подібних тенденцій.

Проте відзначимо, що дисертаційна робота Гладія Василя Івановича є самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нові обґрунтовані результати. Робота відповідає паспорту спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Висловлені зауваження не зменшують значущості роботи дисертанта, а спрямовані на вдосконалення подальшої науково-дослідної праці.

Усе зазначене дає підстави для висновку, що дисертаційна робота «Місьцеве самоврядування як ресурс політики євроінтеграції: досвід Вишеградської групи та перспективи для України» відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор – Гладій В. І. – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

**Офіційний опонент,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології
Львівського національного
університету імені Івана Франка**

Були С.П.

Підпис Були С.П. підтверджую.

Вчений секретар

доц. Грабовецька О.С.